

י"ט תמוז, תשע"ד, 17.7.2014

גיליון מס' 417

פרשת מטות

האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה?

מאת שבה ילון, קיבוץ לביא

בקשתם של שנים וחצי השבטים להשתקע בעבר הירדן נתקלה בתגובתו הזועמת של משה "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה" (לב, ו). תגובה זו נשמעת לכאורה כמחאה נגד פגם מוסרי ששנים וחצי השבטים נגועים בו. לכאורה טוען משה שאין זה מוסרי שחלק מהעם יצא למלחמה, תוך נטילת סיכון לביטחוננו האישי, בעוד שחלק אחר של העם יהנה מפירות אותה מלחמה אך לא יסכן לשם כך אפילו בן אחד מבניו. אכן אמירה זו שימשה ומשמשת את הטוענים נגד הפטור (או הפטור החלקי) שניתן לבני הישיבות משירות צבאי ומנטילת חלק במלחמות ישראל.

גם אם הטענה המוסרית במקומה עומדת (ועל כך להלן) הרי שאין היא נובעת מפשוטם של כתובים. אמירתו של משה אינה עומדת בפני עצמה אלא הולכת ומוסברת על ידו בהמשך. מיד לאחר הדברים המצוטטים טוען משה באריכות כי אי השתתפותם של שנים וחצי השבטים במלחמה לכיבוש הארץ עלולה להניא את לבם של בני ישראל "מעבור אל הארץ אשר נתן להם ה'" (לב, ז) וכתוצאה מכך להביא עליהם את חרון אף ה', כפי שקרה לאחר חטא המרגלים. נמצאת למד שמשה איננו טוען לפגם מוסרי בדרישת שנים וחצי השבטים, אלא לחשש מתוצאות הבקשה לרצונם של שאר השבטים לצאת לכבוש הארץ.

לצורך הדיון בפרשה אני מוכן לקרוא את דברי משה "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה" (שם) כטענה מוסרית, וזאת בניגוד לפשוטם של כתובים, כפי שאני מבין אותם. האם לפי קריאה זו ניתן לגייס את דבריו של משה כנגד הפטור הניתן לבני הישיבות? לדעתי גם קריאה כזו אינה יכולה לסייע. טענתו של משה היא טענתו של מנהיג המקובל על שנים וחצי השבטים וממילא אין הם יכולים להתעלם מדבריו ועליהם למצוא את הדרך הנאותה לשכך את כעסו. כך הם אכן עושים בהציעם לצאת חלוצים לפני המחנה ולהתיישב בעבר הירדן רק לאחר כיבוש הארץ. הטענה המוטחת כיום כלפי הציבור החרדי היא טענה של מי שבא מחוץ למחנה זה, וממילא היא מתקבלת בעוינות ובחשד. הציבור החרדי אינו סבור שהוא כפוף לטענות מוסריות מצד גורמים הנחשבים בעיניו ככופרים וממילא כאויבים. זהו ציבור הכפוף למנהיגיו והוא יעשה את מה שהם סוברים שהוא מוסרי ולא את מה שאחרים סוברים שהוא מוסרי.

כאמור לפי הקריאה השניה המוצעת קריאתו המוסרית של משה נענתה. מה היה קורה לו לא הייתה נענית? סביר להניח שמשה היה דוחה את בקשתם וכופה את דעתו בכוח על הסוררים, כפי שעשה בעבר. האם ניתן להיעזר בהיפותיזה זו ולהציע לפעול בכוח הזרוע או בכוח החוק, נגד הציבור החרדי על מנת לאלצו להתגייס לצבא?

למעשה כך אנו מנסים לפעול אך לדעתי סביר שדרך זו תוביל אותנו למבוי סתום, יותר משתוביל לפתרון הבעיה. כך סברו למשל חלק מהשופטים בבית המשפט העליון בדונם בעתירה נגד "חוק טל". עמדת המיעוט בבג"ץ זה הייתה "שסוגיית גיוסם (או אי גיוסם) של בני הישיבות החרדיות לצבא ההגנה לישראל היא, בראש ובראשונה, סוגיה חברתית מורכבת" וככזו ראוי לה שתלובן בנחת עם מנהיגיו של הציבור החרדי.

לסיכומם של דברים נראה שכל עוד לא קם לנו מנהיג כמשה המקובל על כל הציבור, לא נותרה ברירה אלא להידברות בין המנהיגים על מנת להגיע לפתרון מוסכם. בדרך כלל פשרה עדיפה ממלחמה.

שבח ילון. חבר קיבוץ לביא.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il